

فیزیولوژی و آناتومی دستگاه تناسلی

معاونت امور بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
گروه تخصصی جمعیت، خانواده و تغذیه

آشنایی با فیزیولوژی و آناتومی دستگاه تناسلی مرد

شامل دوبخش داخلی و خارجی می باشد:
بخش های داخلی شامل: مجرای دفران، دهانه مجرای
ادرار، مجرای ادرار، کیسه های تولیدکننده منی و غده
پروستات می باشد.
بخش های خارجی شامل: آلت تناسلی، کیسه بیضه،
بیضه ها و اپیدیمیس می باشد.

بخش های داخلی:

مجرای دفران:

لوله ماهیچه ای بلندی است که از ناحیه اپیدیدیمیس به داخل حفره لگن عبور کرده و تا پشت مثانه امتداد می یابد. مجرای دفران اسپرم رسیده را به کیسه های تولید کننده منی منتقل می کند. تا برای انزال آماده شود. (لوله ای که اسپرم را از اپیدیدیمیس طی انزال حمل می کند.) در عمل بستن لوله آقایان این لوله بسته می شود.

ادامه بخش های داخلی:

دهانه مجرای ادرار:

قسمت خارجی مجرای ادرار است که ادرار و منی از آن خارج می شوند. ادرار و منی به صورت مجزا به بیرون رانده می شوند.

مجرای ادرار:

لوله ای است که ادرار (را از مثانه) و منی را از دستگاه تناسلی به بیرون از بدن منتقل می کند. ادرار و منی هر دو از میان مجرای ادرار و معمولاً در زمان های جداگانه عبور می کنند. باید به این مسئله دقت شود که ادرار و منی همزمان خارج نمی شوند.

ادامه بخش های داخلی:

کیسه های تولید کننده منی:

یک جفت کیسه گرد که قسمتی از مایع سازنده منی را ترشح کرده و به مجرای دفران در نزدیک قاعده مثانه متصل می شوند.

غده پروستات:

عضوی به اندازه گردو است که دقیقا زیر مثانه و جلو مقعد قرار گرفته و به عنوان هم عضو باروری و هم عضو جنسی عمل می کند. مایعی را ترشح و ذخیره می کند که جزیی از منی است. برخی از مردم در اثر ماساژ یا تحریک غده پروستات احساس رضایت جنسی می کنند. عضله ای در پائین این غده هست که از خروج ادرار هنگام انزال جلوگیری می کند.

بخش های خارجی :

آلت تناسلی:

عضو جنسی مردان است که در هنگام نزدیکی و نیز ادرار کردن از آن استفاده می شود.

کیسه بیضه:

کیسه شل پوستی است که در پشت آلت تناسلی قرار گرفته است. این کیسه بیضه ها را در بر گرفته و از آن ها محافظت می کند.

ادامه بخش های خارجی :

بیضه ها:

دو عضو تخم مرغی شکل و در اندازه زیتون بزرگ هستند که داخل کیسه بیضه که پشت آلت تناسلی است بطور قرینه قرار دارند. بیضه ها از یک سو با ساختاری به نام طناب اسپرماتیک ثبات پیدا می کنند. بیضه ها سلول جنسی مرد (اسپرم) و هورمون های مردانه از جمله تستوسترون را تولید می کنند.

اپیدیدیمیس:

یک جفت لوله بسیار طولانی و پیچ در پیچ و حلقوی پشت بیضه ها قرار داشته و اسپرم ها را تا زمان خروج هنگام انزال نگهداری می کند.

آشنایی با فیزیولوژی و آناتومی دستگاه تناسلی زن

شامل دوبخش داخلی و خارجی می باشد:
بخش های داخلی شامل واژن، سرویکس، رحم، لوله های رحمی، تخمدان ها می باشد.
بخش های خارجی شامل، مونس پوبیس، لاپیا ماژور، لاپیا مینور، کلیتوریس، پرده بکارت (هایمن)، دهانه ادراری، دهانه واژن می باشد.

بخش های داخلی:

واژن یا مهبل یا زهراه یا زهدان:

دارای هر دو قسمت خارجی و داخلی بوده و رحم را به قسمت خارجی بدن وصل می کند. واژن از عضله و پوست ساخته شده و در واقع یک لوله دراز و خالی است که گاهی کانال تولد خوانده می شود. واژن یک عضو انعطاف پذیر است که این انعطاف پذیری سبب می شود که تناسب بین اندازه دستگاہ تناسلی مرد و زن در هنگام تماس جنسی ایجاد شود. همچنین با توجه به اینکه واژن کانال تولد و زایمان طبیعی است، این عضو در هنگام زایمان باید آنقدر باز شود تا خروج نوزاد را امکان پذیر سازد.

ادامه بخش های داخلی:

سرویکس یا گردن رحم:

قسمت پایینی رحم که به واژن متصل بوده و غالباً تحت عنوان گردن یا دهانه رحم خوانده می شود.

لوله های رحمی:

تخمندان ها به وسیله لوله های رحمی به رحم وصل می شوند. لوله های رحمی در زیر و دو طرف شکم قرار دارند. این لوله ها دارای حرکات موجی شکل بوده و وظیفه انتقال تخمک آزاد شده از تخمدان را به حفره رحم بر عهده دارند. معمولاً لقاح اسپرم با تخمک در درون لوله های رحمی اتفاق افتاده و سلول ایجاد شده تخم به رحم منتقل و در رحم لانه گزینی انجام می شود. در عمل بستن لوله خانم ها این لوله بسته می شود.

ادامه بخش های داخلی

تخمدان ها:

یک خانم معمولاً یک جفت تخمدان دارد که از نظر شکل و اندازه شبیه بادام هستند. این دو عضو در پایین شکم قرار دارند. خانم ها معمولاً درد خفیفی را در زمان قاعدگی در آن ها احساس می کنند. معمولاً در هر دوره قاعدگی یکی از تخمدان ها یک تخمک آزاد می کند، آزاد شدن بیش از یک تخمک در هر سیکل در موارد کمی اتفاق می افتد. اگر این تخمک در زمان مناسب با اسپرم یانطفه مرد تماس پیدا کند سبب لقاح و لانه گزینی و بارداری شده و در غیر اینصورت تخمک آزاد شده دفع شده و خونریزی قاعدگی اتفاق می افتد. همچنین تخمدان ها وظیفه ترشح برخی از هورمون های زنانه را بر عهده دارند.

بخش های خارجی:

مونس پویسی یا برجستگی عانه:

برآمدگی از بافت چربی از بافتی که استخوان عانه را می پوشاند و در ایجاد لذت جنسی نقش دارد.

لابیا ماژوریا لب های بزرگ:

بافت پوستی که از واژن در برابر اجسام خارجی محافظت می کند. همچنین "لبهای بزرگ" نامیده می شود و خارجی ترین قسمت اندام بیرونی هستند.

ادامه بخش های خارجی:

لابیا مینوریال های کوچک:

این عضو نیز از دهانه واژن محافظت کرده و درون لابیای ماژور قرار دارد. اگر لابیای ماژور کنار زده شود، لابیای مینور دیده می شود. اسم دیگر آن "لبهای کوچک" است.

کلیتوریس یا تاژک یا چوچول یا خروسک:

یک اندام حساس، نرم و قابل انعطاف در بالای دهانه واژن است. این عضو تاثیر مستقیم بر باروری نداشته ولی قسمت مهمی برای تحریک و رسیدن به اوج لذت جنسی در زن است. در واقع کلیتوریس مهم ترین بخش اندام تناسلی خانم ها برای رسیدن به ارگاسم یا اوج لذت جنسی است. تحریک این عضو در زمان تماس جنسی باعث ترشح در برخی از اندام های دستگاه تناسلی داخلی می شود.

ادامه بخش های خارجی:

پرده بکارت (هایمن):

این پرده در داخل مهبل قرار دارد و معمولا در هنگام اولین تماس جنسی پاره شده که این پارگی معمولا با کمی خونریزی همراه می باشد. پرده بکارت دارای شکل های متفاوت بوده و در پرده بکارت برای خروج خونریزی قاعدگی سوراخ (سوراخ ها، منافذی) وجود دارد که این امکان را ایجاد می کند تا خون قاعدگی از این مجرا خارج گردد. انواع مهم آن عبارتند از بدومن منفذ، حلقوی قابل اتساع و غیر قابل اتساع، پل دار (دوتکه)، غربالی، دنداندار و.... می باشد.

ادامه بخش های خارجی:

در بعضی از موارد ممکن است فاقد سوراخ باشد
و یا بسیار سفت و سخت باشد یا بطور طبیعی
وجود نداشته باشد.

در نوع حلقوی غیر قابل اتساع در حین اولین دخول
آلت تناسلی مرد پاره شده و مانند سایر انواع
هستندولی در نوع حلقوی قابل اتساع علیرغم دخول
ممکن است پاره نشود.

ادامه بخش های خارجی:

دهانه ادراری:

قسمت خارجی اورترا یا پیشاب راه یا مجرای ادرار که ادرار را از مثانه به خارج بدن می ریزد. این همان جایی است که ادرار از آن بیرون می آید.

دهانه واژن:

جایی که خون قاعدگی از آن بیرون می آید، آلت تناسلی مرد هنگام تماس جنسی وارد آن می شود و جنین هنگام تولد از آن بیرون می آید. این دهانه قابلیت باز شدن تا ۱۰ سانتی متر را دارد.